

A1893

Lu'ud lastele.

Kirjutanud

J. Kunder.

8 pildiga.

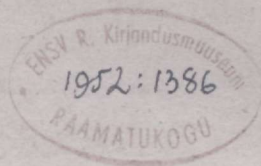
Cartus,

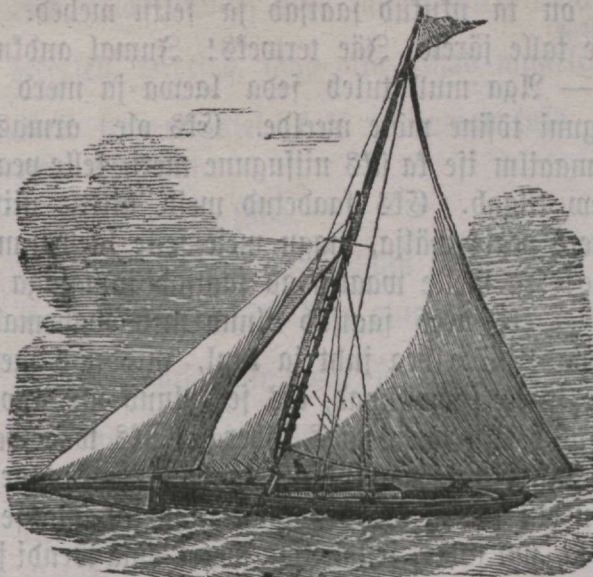
1888.

2.

Trüütud H. Paakmann'i kulu ja kirjadega.

1. Merel.

Armas noor sõber! Tule nüüd minuga kaasa ja läheme kahesesi mere randa, — üks kõik, kas Tallinna alla, või Pärnu poole, või ka koguni ära Riia lahele. Näe, mere kaldalt läheb praegu laew laenetelle! Waata, kuidas ta kiigab ja hällib, kuidas ta laelt reisijad kübarat ja rätikuid tõstes maha jäejaid jumalaga jätawad! Ta jõuab ikka kaugemale ja kaugemale, kaub pea meie ja teiste maha jäejate filmist ära, muud kui koduse ranna laened lendawad talle weel järele ning mere

linnud on ta üksikud saatjad ja seltsi mehed. Meie hiiame talle järele: Jäe terweks! Jumal andku head tuult! — Aga mull tuleb seda laewa ja merd nähes üks koguni tõsine mõte meelde. Eks ole, armas noor sõber, maailm ise ka üks niisugune meri, kelle peal meie elu laew liigab. Eks saadetud meid kätkest niisamati selle mere peale wälja, nagu meie selle laewa minema saatsime! Ka meile waatstawad saatjad jumalaga jättes järele, — eks need saatjad olnud meie wanemad, õed ja wennad! See hea juht ja tuul, mis nad meie elu laewale järele soowistwad, eks see olnud usk, lootus ja armastus? Usu mu armas sõber, et üks wägewam on, kes ka sinu elu laewa juhib. Gooda, armas noor sõber, et ta su elu laewa ükskord oma rahu sadamasse wiib! Armasta, mu sõber, sessel ilma merel oma wendi ja ligimesi. Ka sinule lendawad armastuse laened su isamajast järele nagu kodu rannast wee laened sellele lahkunud laewale.

2. Mõistatused.

Mõista ära, mis see on:

- 1) Hobu ohjata, tee tolnuta, mees piitsata. (1891)
- 2) Bunane pullike, jõhwist loake. (1892)
- 3) Harrak aidas, saba wäljas. (1893)
- 4) Üks kuust kulla mäel. Teised kuused kumardawad. (1894)

- 5) Tsa, ema ehivad, poeg saab poolest ilma. (õnn) 'nnq)
- 6) Keerleb, weerleb, saab otsa lähab munele. (vunnq)
- 7) Neli teewad aset, kaks näitavad tuld, üks heidab magama. (roo)
- 8) Üks hiir, kaks saba. (vovv)
- 9) Punane õrreke walgeid kanu täis. (qovvovv)!
- 10) Vaut lambaid täis, kera oinas kessel. (nn) v| qovv vovv)
- 11) Hobu hirnub Hiin maal, heal kuuluks meie maale. (õnn) vovv)
- 12) Ühe waadi sees kaht seltsi õlut. (vunn)
- 13) Mustem kui süü, walgem kui lumi, kõrgem kui kirik, madalam kui regi. (vovvovv)
- 14) Papike pajus, lopike peas. (nn)
- 15) Hart all, paun peal, pauna peal rist, risti peal nui, nuia peal suur mets. (vovv) vovv)

3. Poiss ja sokufene.

Poiss: Tere, tere sokufene!

Sokk: Jumaline, jumaline poisikene!

Poiss: Kus sa käisid, kus sa käisid, sokufene?

Sokk: Westel käisin, westel käisin, herrakene!

Poiss: Kudas jahwad, kudas jahwad, sokufene?

Sokk: Suuga jahwan, suuga jahwan, poisikene.

Poiss: Miska möödad, miska möödad, sokufene?

Sokk: Sarweg' möödan, sarweg' möödan, poisifene.

Poiss: Miska pühid, miska pühid, sokufene?

Sokk: Habemega, habemega, poisifene.

Poiss: Kudas karjud, kudäs karjad, sokufene?

Sokk: Kõti mõti, kõti mõti, poisifene!

4. Metsmees.

Ütskord läksiwad kaks reisimeest õhtu hilja metsast läbi. Dõke oli nii pime kui kott, ning pimedas eksisiwad mehed metsas ära. Küll otsisiwad teed, aga ei leidnud ega leidnud enam kätte.

„Mis me' nüüd ometi teeme?“ ütles üks reisija.

„Mis me' muud weel mõistame teha,“ vastas teine, „heidame kuhugi põesa alla maha ja katsume homme päewa walgel õiget teed otsida.“

Siidivad ka juba maha istuma, aga seal ütles teine korraga: „Näe, näe! metsas põleb tuli!“

Waatasiwad nüüd mõlemad tule poole ja tundsiwad ära: mis tuli see tuli.

„Vähame waatama, mis seal on! Ehk saame sealt õigele teele.“

„Ära lähame!“ ütles teine mees, „kes teab mis nõia tult see olla võib.“

Bidasiwad mehed nüüd aru. Laksiwad wiimaks ometi waatama. Natuke maad eemal põles suure puu all hele tuli ning tule juures istus weike wana mees särge wäel ja soendas kasa.

„Tere õhtult, hea mees!“ hüüdsiwad reisisimehed.

„Jumalime, jumalime!“ wastas wana mees lahkestest ning küsis siis: „Mis teie nii õhtu hilja siin weel kätte? mehed wastasiwad. „Meie oleme teelt ära efsinud; ehk wõid sa meid teele juhutada.“

„Miks ei,“ ütles lahke wanake. „Sähke, wõtke igauks siit üks tuletükk pihku! Küll teie selle walgusel pia teed leiata.“

Wõtsiwad ka tule tult.

„Ole terwe, hea mees! Küll Jumal sulle selle ära maksab,“ ütlesiwad mehed ning teinud ka enam pikemat juttu midagi, muud kui laksiwad teele. Ja ennä! Tee polnudgi kaugel. Sealst samast läks õige rada edasi. Tule tuld aga põlesiwad ikka just kui küünlad meeste lääes. Kui nad metsast läbi saiwad ütles teine mees: „Wiskame nüüd need tule tuld maha!“

Bidiwad ka pea maha wiskama; aga seal nägiwad kohe ära, et neil mitte tule tuld, waid läikiwad kuld kepikesed pihus oliwad. Oh seda õnne ja rõõmu, mis nüüd meestel oli!

Metsmees oli ära tunnud, et reisirjad taustad ja head inimesed olivad ning tasus neile siis ka nende headust tuhanda võrra. Bahu inimesi aga ei saatwad metsmees millalgi õigele teele.

5. Tandsu Tõnu.

Ennemuiste oli üks Tõnust poisike, ja et igal teel ja tanawal ikka tantfis ja hüppas, siis hakasivad küla

inimesed Tandsu Tõnuks hüüdma. Nii pea kui keegi võeras Tõnule vastu tuli, siis hakkas ta ta kohe trallima ja tantsima, naeris ja hirtitas ise selle juures just kui koer poisõ kunagi. Küll ütlesivad talle waned inimesed: „Tõnu, sina oma tandsuga kord kimpu lähed!“ Tõnu aga wastas: „Bole wiga! Küll Tõnu teab, kudas Tõnu tandsib!“ Suhtus nüüd, et Tõnu ütskord metsa läks. Metsa suure kannu otsas näeb poisõ võera mehe istuma, võeral wiul kõrwas. Tõnu mõtles: „Dot, oot, näitan sulle oma tantsu ka! Sa hakkas ka tantsu uhama ning tantsis ka weel suuga kaasa, ikka: „uht saht sadi! Kala mehe rahkadi!“

„Koh kui sull see tants nii meele järele on,“ ütles võeras mees, „siis tandsi edasi, ma mängi wiulit.“ Sellel mehel oli aga niisugune, mis kõik tantsima pani, kui teda mängiti. Oh minu heldeke, kudas Tõnu nüüd tantsu uhas, et pea suitses. Mitte Tõnu üksi, waid kiwid ja kannud, mis tema ümber oliwad, hüppasivad kaasa. Võeras mees mängis ja naeris ise: „Tõnu, iitle ometi nüüd ka „uht saht sah!“ Aga kust Tõnule see nali nüüd enam meele tuli. Waene tantsis ligi pool tundi, et pea wabises. Wäsimusest wääratud, kufkus mehike wiimaks maha. Willimees heitis nüüd ka armu, jättis mängimise järele ning läks oma teed. Tõnu lõõtsutas hulga aega weel maas, ning sest tunnist saadik oli Tõnu tantsu himu kadunud; poisist sai õige mõistlik mees.

6. Pühapäew.

Nüüd pühapäew on tulnud
Ja rahu temaga,
Ja läheb läbi põllu
Ja üle heinamaa.

Ta hüüab kõiki koftu
Nüüd palwe tunnile,
Nad ast'wad üle kingu
Ja kõndwad kir'kusse

Seal ist'wad isa, ema
Ja õed, wennad ka,

Ja palju tüla lapsi
Seal lahket laulavad.

Oh püha päew ta mulle
Uut kumbe ühes sa,
Et teiste laste hulgas,
Ma wõiks' ka hõisata.

7. Sandi koer.

Ühes linnas pani kohus kõik need inimesed üht
iseäralist maksu maksma, kellel koerad olivad. Koerte
eest nõuuti pea raha. Müüd oli ühel wanal sandil ka

koer, keda ta iili wäga armastas. Raha ei olnud tall
aga armsa looma eest mitte makssta. Mis nüüd teha?
Jstus waene mees ükskord jõekaldal puu all ja mõtles
kurwa lu'u üle järele. „Oled minuga, armas Krantsike
küll perest peresse hulkunud ja linnast linna läinud, oled
minuga nälga ja jänu kannatanud, aga nüüd piame
lahkuma! Ma ei jõua sinu pearaha ära makssta, selle-
pärast siun sulle selle kiwi kaela ja kukutan sind jõkke.
Krants hakkas peremehe käsa laskuma, nagu oleks ta
selle sõnime eest teda tänada tahtnud. Sant wõitles
nüüd ise enesega, kas ta pidi armsa looma ära hukkama,
wõi üle jätma. Aga kellega sa maksad ja kellega sa
ennast ise toidad! Mii kurtis ta hulga aega jõe kaldal.
Wiimaks tõuufis ta ruttu ülesse, jooksis jõe kaldalle ja
— kukutas ise ennast wette sülle. Koer jooksis ki-
nudes ja haukudes edasi tagasi, tormas siis linna ning
inimesed saidwad aru, mis loom tahtis ning läksiwad
talle järele. Jõe kaldal jäi koer seisma ning wahtis
ikka wette, kuhu peremees kadunud. Sealt ta leiti. Sant
maeti maha, aga koer ei tulnud tema haualt enam ära.
Sinna ta wiimaks nälja ja kurwastuse kätte suri.

8. Üra mängi tuliriistaga!

Metsa peres elas wana lahti lastud soldat Madis.
Tema oli terwes külas kõige osawam kiit. Aga mil-
lalgi ei lastnud ta nalja pärast loomi ega linda, waid

ütles ikka: „Zoomal ju ka oma elu ja walu!“ Ütškord tuli Madis palawa päewaga metsast; ei olnud tall see-kord midagi küti õnne olnud. Päew paistis nii pala-walt just kui leinike ning Madis mõtles: „Ma heidan õige seie halja rohu peale natuke puhkama.“ Seitis ka maha. Üni kattis Madise silmad finni ning ta nors-kas, et marditud ja tirtsufesed hirmuga tema ümbert ära põgenestwad. Seda norskamist kuulis ka jänes metsa ääres. Nuttas teine waatama, mis asi seda mürinat sünnitaks.“ Oh minu heldeke, hüüdis arg loom, meie kütt Madis magab! Dot, oot, nüüd wõin ma ka jul-geste waadata, mis nägu ja tegu tema kurjategijal püssil ometi on, mis nii hirmsaste ta käes paugub ja põletab!

Jänes lippas kikiwarwul küti juure ning hakkas seal uusi asju silmitsema. Wõttis wiimaks püssi raua

otja pidi kinni ning tõmbas oma poole. „Ma waatan ometi, mis tall seal sees on!“ ütles mehike ja tõmbas püüsi ikka edasi ja liikkas tagasi. Selle juures oli ta aga, et tea kudast, püüsi winna tõmmanud ja nüüd korraga, kui ta jälle teda oma poole tõmbas, käis hirmus jäle paul ning jänes langes surnult maha.

9. Weike rehkendaja meister.

Weike Beedu oli juba mõne kuu koolis ära käinud ja õige mehe moodi seal õppinud ja tähele pannud. Ise äranis oli ta osaw rehkendamise peale; ta pidas kõik peas, misest ta aga vähagi aru sai. Ükskord tuli poisš koolist kodu ja igamees wõis ära arwata, et tall nüüd midagi iseäralikku peas oli, sest ta sammus nii uhkeste nagu, mõni noor tudent. Kohe tупpa astudes ütles ta õele:

„Kuule, Diiši, mina ütlen otse kohe sulle ära, mitu kopikat tädi heile sulle kinkis!“

Diiši: Kudast nenda? Aga kui ma sulle ise ei ütle?

Beedu: Mina ütle ise ära; mull on niisugune kunst käes! Aga kas sa ise tead ka, mitu kopikat sull on?

Liisi: Miks ei tea? (Liisil oliwad aga paljalt kolm kopikat.)

Peedu: Noh. Arwa weel niipalju sinna juure, kui sull on.

Liisi: (Arwab salakesi wälja et 2 kord 3 = 6 on ja ütleb) Tuba käes!

Peedu: Bana 5 weel sinna juure!

Liisi: (Arwab jälle: 5 ja 6 on 11) Jälle käes. Eba!

Peedu: Kaswata nüüd seda arwu 5ga!

Liisi: (Arwab wälja: 11 korda 5 on 55) Jällegi käes!

Peedu: Arwa weel 10 sinna juure!

Liisi: Oh, o! See rehnung on aga suur! Olen sellegi pärast jälle walmis:

Peedu: Kaswata nüüd weel kümneaga!

Liisi: (Arwab: 65 korda 10 on 650) Olen walmis!

Peedu: Noh, ütle mulle nüüd, kui suur sinu arw on!

Liisi: Kuusfada ja wiiskümmend.

Peedu: (Arwab tafakesi. 650 wõtan 350 ära, jääb 300 järele, mõlemad parema kae poolsed numbrid heidan kõrwale 3,00) jääb 3 järele.) Liisi sull on 3 kopikat!

Liisi: Jah, õige! Aga kas mina ka ei võit wälja arwata, kui palju sull on?

Peedu õpetas Liisile selle kunsti kätte ning õbe leidis, et wennal 4 kopikat oli.

Peedul oli 4 kopikat.

Need kahega kaswatud on	8
5 sinna juure arwatud on	13
5 ^{ga} kaswatud on	65
10 juure arwatud on	75
10 ^{ga} kaswatud on	750
Siis arwab Liisi seal	750 ^{nest}
	350 maha

---

jäeb järele 400

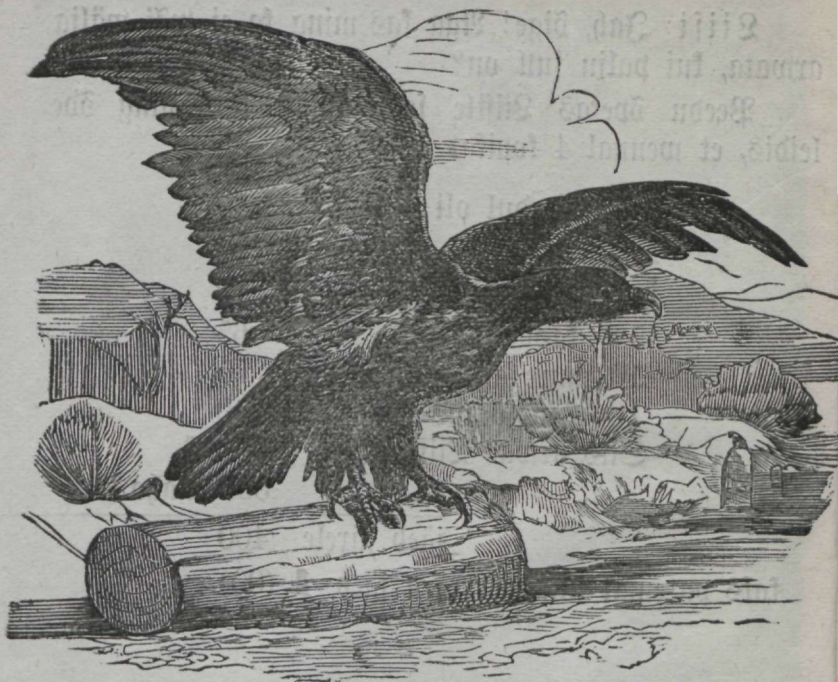
kas paremat nummert ära jäeb **4** (00).

10. Kottas.

Kotta käest küsiti: „Ütle meile ometi, miks pärast sa oma pesa nii kõrgele ehitad ja seal oma lapsi kaswatad?“

Kottas wasta: „Wõiksid nad nad siis muidu pärast nii kõrgele ülesse lennata, kui nad maapinnal kaswatatud saawad?“

(Lõppingi mõte.)

Kes aegsaste omi filmi mulla pinnalt ülesse taewa
poole ei õpi tõstma, selle waimul on raske, pärast omt,
tiiwu taewa poole lahutada. Mulla pinnal on orjapõlw
taewas priius.

Доволено цензурою. — Дерптъ, 30. Сентября 1888.

